

Мар'яна Юрїївна ГОРБАНЬ,
аспірант Львівського національного університету
імені Івана Франка,
maryanahorban@gmail.com

УДК 340.115:340.132

ПРАВОКОНКРЕТИЗАЦІЯ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Здійснюється загальнотеоретична характеристика правоконкретизації як юридичнозначущої діяльності. Досліджується етимологічне походження терміну “конкретизація” та виявляється зміст поняття “конкретизація”, акцентується увага на застосуванні конкретизації у юридичній діяльності та обґрунтовується необхідність дослідження цього явища з позиції загальної теорії права. З'ясовується юридична природа правоконкретизації, зокрема виявляються її об'єкт та предмет, межі та критерії застосування, а також аналізуються підстави та шляхи здійснення конкретизації, її значення у юридичній практиці. Окрім того, у процесі дослідження встановлюються характерні ознаки цього явища у юридичній діяльності. З урахуванням вищенаведеного формулюється визначення поняття “правоконкретизація”. Робляться висновки про необхідність більш ґрунтовного вивчення питань конкретизації у правозастосовчій, правотворчій та правотлумачній діяльності задля забезпечення ефективного регулювання суспільних відносин.

Ключові слова: конкретизація, правоконкретизація, юридична діяльність.

Процеси глобалізації та інтеграції суттєво змінюють світовий порядок, посилюють інтенсивність правотворчої діяльності та нормативно-правову уніфікацію, що, у свою чергу, веде до збільшення кількості нормативно-правових приписів загального, абстрактного характеру, які задля ефективного їх використання часто потребують конкретизації. Незважаючи на витребуваність конкретизації у практичній діяльності та підвищення уваги до неї у правознавстві в цілому, загальна теорія права і дотепер приділяє недостатню увагу питанням правоконкретизації.

Як у зарубіжній, так і вітчизняній юридичній літературі увага до проблем конкретизації права періодично зростає. Питання правоконкретизації, її значущості для юридичної діяльності, деяких специфічних ознак та інше, висвітлювались у працях: О. Аверіна, А. Безіної, М. Власенка, М. Вопленка, Ю. Гаврилової, М. Гамідова, М. Залоїла, В. Лазарева, П. Недбайла, Г. Шмельової. Проте і дотепер малодослідженими з позиції загальної теорії права залишаються питання юридичної природи правоконкретизації, її особливостей у правозастосуванні, правотворенні та тлумаченні права.

Метою статті є загальнотеоретична характеристика правоконкретизації, виявлення її юридичної природи, визначення поняття.

У дослідженнях, що проводяться різними науками, зокрема логікою, математикою, соціологією, методологією, лінгвістикою, філософією, психологією, а також юридичною наукою, досліджувалось таке явище як конкретизація, однак у кожній із них воно має свою специфіку та значення. При цьому й сама конкретизація часто є пізнавальною конструкцією, методом дослідження. Проте вважаємо, що перш ніж характеризувати

це явище, слід з'ясувати зміст поняття “конкретизація”, а також значення відповідного терміна, яким ми його позначаємо.

Етимологічно утворене від прикметника “конкретний” (лат. *concretus* — твердий, густий), що в українській мові характеризує явище або предмет як реально існуюче, чітко позначене та, на відміну від абстрактного, визначене, реальне, таке, що сприймається чуттями й виражає точні, предметно виражені поняття, слово іншомовного походження “конкретизація” (фр. *concretization*) увійшло у широкий вжиток не лише на побутовому рівні та означає вираження в точній, конкретній формі, уточнення чогонебудь, приведення конкретного прикладу [1, с. 315; 2, с. 454]. Аналіз наукових праць свідчить, що досить часто при визначенні поняття “конкретизація”, внаслідок нехтування синонімічним рядом допускається логічна помилка — визначення невідомого через невідоме.

У методології наукових досліджень конкретизація виступає загальнонауковим методом дослідження стану предметів у зв'язку з визначеними умовами їх історичного розвитку й існування та вивчення їх, на відміну від абстрактного, у всій різнобічності та якісній багатосторонності реального існування [3, с. 62], рухом від абстрактного до конкретного з метою відокремлення функціональних зв'язків між складовими процесу чи явища, що вивчаються [4, с. 79–80]. У багатьох працях звертається увага на те, що поняття “конкретне” набуває сенсу лише у поєднанні (співставленні) із поняттям “абстрактне”, яке у тлумачному словнику пояснюється як таке, що ґрунтується на теоретичних, відсторонених від досвіду і практики міркуваннях, позбавлених конкретності; умоглядне, метафізичне [2, с. 11].

Відтак конкретизація є процесом сходження від абстрактного до конкретного, однією із форм наукового пізнання, що дає можливість більш точно охарактеризувати об'єкт, що вивчається, врахувати структурні та функціональні зв'язки його компонентів. Відповідно до цього методу мислення починається від конкретного у дійсності до абстрактного в мисленні та від нього — до конкретного у мисленні [5, с. 93–94], характеризує рух теоретичної думки до найповнішого, всебічного та цілісного відтворення предмета. Застосовуючи такий метод, дослідник спершу відшукує головний зв'язок (відношення) об'єкта, що вивчається, а далі крок за кроком відслідковує, яким чином він видозмінюється за різних умов, знаходить нові зв'язки та, встановлюючи їх взаємодію, відображає сутність досліджуваного об'єкта у всій повноті та вказує на те, що конкретне є більш складним відношенням, має більшу кількість сторін, аспектів і подається у розширеному колі визначень [6, с. 132].

У психології узагальнений, схематизований образ когнітивного певного предмета чи ситуації за допомогою конкретизації наповнюється окремими ознаками, за рахунок чого стає можливим поступ у вирішенні конкретних завдань [7].

До конкретизації звертаються також тоді, коли висловлена думка виявляється незрозумілою іншим: необхідно показати прояв загального в одиничному або ж навести приклад. У навчанні конкретизація є одним із методичних прийомів пояснення нового матеріалу [8].

Аналізуючи погляди на визначення вказаного поняття у різних наукових сферах, можна зробити висновок про те, що конкретизація завжди є активною дією суб'єкта, що полягає у виявленні специфічних (особливих) властивостей об'єкта (явища, предмета, терміна) з метою його точного, предметного відображення з врахуванням існуючих обставин, та спрямована на його пристосування до визначених, реальних умов існування чи використання.

Зважаючи на це, її використовують також і в юриспруденції як один із ефективних регуляторів суспільних відносин, без якого правове регулювання не може функціонувати та розвиватись [9, с. 59].

Тривалий час конкретизація як інтуїтивно зрозуміле явище органічно використовувалась у юридичній діяльності, однак не мала наукового визначення та пояснення. Вперше як самостійний феномен її описав М. А. Гредескул. У своїй науковій праці він прийшов до висновку про те, що сутність розумової праці, яка здійснюється

для переходу від правоположення як абстрактного, відокремленого від дійсності, яку воно не представляє, а лише символізує, до вчинку — конкретного, що є дійсністю, відобразитиметься в його конкретизації [10, с. 85–86, 105].

Необхідно зазначити, що, незважаючи на доволі тривалий період вивчення конкретизації в праві, у сучасних наукових працях, часто навіть у межах одного дослідження, для її позначення використовуються різні терміни: “конкретизація норм”, “конкретизація права”, “юридична конкретизація”, “конкретизація законодавства” тощо. Така термінологічна неузгодженість зумовлена, в першу чергу, відсутністю ґрунтовного, комплексного наукового дослідження конкретизації в межах загальної теорії права, а тому, як зазначає В. М. Карташов, повна “картина” цього феномену постає доволі розмитою [11, с. 69]. Науковці у своїх дослідженнях, як правило, роблять акцент лише на окремих, суттєвих, на їхню думку, аспектах конкретизації, аналізують лише певні ознаки, складові цього юридичного явища, розглядаючи її переважно у зв’язку із певними стадіями правового регулювання, внаслідок чого про конкретизацію здебільшого говорять у контексті правозастосовної, правотворчої чи правотлумачної діяльності, незважаючи на те, що конкретизація присутня також у інтерпретаційній та систематизаційній, судовій та договірній, а також у інших різновидах юридичної практики. Все це свідчить про необхідність дослідження конкретизації в праві як самостійного явища, з’ясування його правової природи, встановлення характерних ознак, визначення поняття, форм та видів тощо.

Для виявлення особливостей юридичної природи правоконкретизації необхідно дати відповідь на питання щодо суб’єктів, об’єктів конкретизації, підстав, меж, результатів її застосування, з’ясувати онтологічні й телеологічні аспекти, зокрема співвідношення конкретизації із самим правом, визначення мети та завдань, яким вона служить.

Аналізуючи конкретизацію змісту правових норм, можна прийти до висновку, що вона є одним із тих явищ, що протікають “всередині правової матерії”, а її природа — в об’єктивності та узагальненості юридичних приписів, що породжують таку властивість права, як його невизначеність, у той час як конкретизація за своїми метою та функціями спрямована на забезпечення ясності, визначеності та недвозначності правової норми [12, с. 160], а визначеність законодавства є результатом його конкретизації [13, с. 129–130]. Відтак конкретизацію можна назвати “проміжним” елементом між невизначеністю і визначеністю як правовими феноменами, що сприяє переходу права із одного стану в інший, забезпечуючи тим самим правове врегулювання фактичних відносин [9, с. 62; 13, с. 127]. Вважається, що конкретизація здійснюється за рахунок точок невизначеності або сукупності неказаного автором [14, с. 274], у цьому випадку — тим, хто створив та/або об’єктивував правову норму.

Зумовлена особливістю правотворчих процесів, відсутність спеціального правового регулювання певних суспільних відносин на законодавчому рівні, що забезпечує його гнучкість та еластичність в цілому, та необхідність врегулювання суспільних відносин на основі положень позитивного права, що об’єктивовані в загальних, абстрактних нормативно-правових приписах, невизначений характер яких, як зазначає Р. А. Ромашов, зумовлює множинність змістовних інтерпретацій [13, с. 128], призводить до виникнення ситуацій, за яких реалізація прав та здійснення обов’язків в індивідуальних ситуаціях можлива лише внаслідок конкретизації змісту норм права, що їх встановлюють [15, с. 121].

Переконані, що це відбувається внаслідок діалектичних суперечностей між правовою визначеністю та розвитком права, онтологічний зміст якого знаходиться не стільки у дефініціях нормативно-правових актів, скільки в наявності належних членом суспільства прав та обов’язків, що реально визначають їх поведінку [16, с. 113]. А. Б. Венгеров зазначав, що нормативність і конкретизація — це дві діалектично взаємопов’язані сторони, що характеризують правовий спосіб регулювання суспільних відносин [17, с. 44]. Відтак можна зробити висновок, що процес конкретизації зумовлений самою природою закону як загального (абстрактного) правила, яке в ході

застосування повинно регулювати багатоманітні, конкретні індивідуалізовані відносини [18, с. 29].

Враховуючи вищенаведене, під об'єктом правоконкретизації необхідно розуміти нормативно-правові приписи, що відображаються у різноманітних джерелах права, а її предметом слід вважати пристосування, наближення змісту об'єктивованої ними норми права до реальних умов її використання, переведення від абстрактного до конкретного.

Деякі вчені, зокрема М. Ш. Гамідов, у своїх наукових працях акцентують увагу на тому, що конкретизація є особливим видом законодавчо встановленого повноваження, носієм якого виступає чітко визначене коло суб'єктів, що діють у встановлених державою межах та сферах реалізації [19, с. 14]. Однак зазначене твердження є правильним лише тоді, коли мова йде про нормативну конкретизацію, що здійснюється органами законодавчої та виконавчої гілок влади, офіційно уповноважених на творення законів та підзаконних нормативно-правових актів. Специфіка такого методу законотворчості, як конкретизація, полягає в тому, що генералізуюча, тобто максимально широка зі всіх позицій, норма (принцип) неодноразово трансформується стосовно тих чи інших об'єктів, суб'єктів та ситуацій на такому ж або нижчому за ієрархією законі чи підзаконному акті [20, с. 42]. Так, Р. А. Ромашов зазначає, що підзаконна нормотворчість у функціональному відношенні є як видом правотворчої, так і конкретизаційної діяльності, оскільки мета прийняття підзаконних нормативних актів — уточнення узагальнених положень законів для того, щоб потім розробити механізми їх практичного втілення. У таких випадках конкретизація закону є обов'язковою стадією правотворчого процесу [13, с. 130].

Однак, зважаючи на динаміку змін суспільних відносин, що врегульовані нормами права, конкретизація можлива та є необхідною й в інших сферах юридичної діяльності, зокрема в правозастосуванні й правотлумаченні, та здійснюється відповідними суб'єктами без спеціальної на те вказівки в законі, оскільки законодавець опосередковано наділяє їх правом діяти у встановлених ним межах на власний розсуд та, зважаючи на невизначеність чи недостатню визначеність норми права, наповнити її змістом відповідно до реальних умов її застосування. Варто зазначити, що норми законів та інших джерел права, що конкретизовані практикою в порядку розвитку, нерідко містять тимчасові, доповнюючі закон піднормативні правила поведінки [12, с. 162], в той час як зміст, мета та об'єкт регламентування таких норм визначені загальним предметом регулювання або варіантами нормування правотворчих органів [9, с. 64].

Задля забезпечення законності допустимість правоконкретизації за таких обставин повинна визначатись щодо кожної окремо визначеної ситуації з урахуванням предмета закону та його місця серед інших законів, а також виходячи з потреб правозастосування [21, с. 176], оскільки, як зазначає Р. Циппеліус, зміст права у значній мірі визначений соціальними та природними відносинами, які ним регулюються чи яким нав'язується правопорядок [22, с. 49]. Зважаючи на те, що повноваження суб'єкта на здійснення правоконкретизації, як уже зазначалось, не завжди є законодавчо встановленими та чітко визначеними, особливе значення відіграють критерії та межі проведення таких дій.

До основних критеріїв, які дозволяють відрізнити правомірну конкретизацію від неправомірної, квазіконкретизації, пропонується віднести логічний та предметний, у той час як інші критерії, зокрема політичний, соціальний, економічний, слід вважати другорядними. Так, логічний критерій ("логічне народження наступних норм") повинен дозволити суб'єкту визначити, чи завершує запропонована конкретизація запрограмований правотворцем розвиток змісту первинної норми, чи тут наявний політичний або ж соціальний прийом (хитрість, пастка), в той час як предметний — дозволить з'ясувати якість конкретизації з точки зору обсягу предмета регулювання та його граней [9, с. 65].

Що ж стосується визначення меж проведення конкретизації, то в першу чергу слід звернути увагу на межу екстенціональну (об'ємну), що визначається сукупністю обсягів понять, у яких відображено зміст норми, що конкретизується, й межу

інтенціональну (змістовну), якою є виклад норми (усіх її елементів) у вигляді наочного образу правомірної поведінки, що дозволяє емпіричну перевірку, та обставин здійснення (застосування) норми [23]. Проте в кожному конкретному випадку встановлення меж конкретизації потребує відповідної розумової діяльності суб'єкта, а не сформульованих “раз і назавжди” загальних суджень та правил [24], оскільки конкретизація норм права завжди та в кожному випадку потрібна й відбувається при співставленні права та факту, належного й існуючого, норми і казусу [25, с. 102], у зв'язку з реальними юридично значущими фактами їх застосування, оскільки норма фіксує типове та не може охопити всіх особливостей кожного окремого випадку, всіх умов її використання [26, с. 492–493]. Реальність надає правовим регуляторам простір у прийнятті рішень, а відтак і для формування соціальних відносин, їх впорядкування у відповідності до визначених уявлень про справедливість [22, с. 51]. Отож юристу в своєму мисленні потрібно спершу точно встановити зміст юридичного поняття — вказати всі суттєві необхідні ознаки, які характеризують його природу, а потім — його обсяг, тобто правильно співвіднести із реальними явищами [27, с. 36].

За допомогою зведеного в закон права визначаються, тобто приводяться до заданих параметрів та меж, варіанти поведінки, що мають найбільше значення для соціуму та визначаються в силу цього загальнозначущими [13, с. 127], а основне призначення конкретизуючих приписів полягає в тому, щоб уточнити сферу дії загальних норм, сприяти конкретному вирішенню завдань, виявити специфічні особливості відносин, передбачених основними приписами [28, с. 166]. Відтак метою конкретизації є забезпечення оптимального (ефективного) регулювання суспільних відносин з врахуванням їх специфіки [29, с. 119].

Аналіз такого явища як правоконкретизація дозволяє виокремити такі його характерні ознаки:

- є юридично значущою діяльністю компетентного суб'єкта;
- є необхідною передумовою реалізації нормативно-правового припису;
- її метою є відображення точності і повноти змісту норми та досягнення максимальної правової визначеності;
- здійснюється шляхом звуження чи розширення змісту понять норми права;
- здійснюється шляхом виявлення особливих ознак багатовимірної реальності соціальної ситуації, типових для фактичних обставин;
- її результат фіксується у правотворчих, правозастосовчих та правотлумачних актах.

До факультативних можна віднести такі ознаки:

- необхідність у цій діяльності виникає лише за наявності відносин: “загальне — конкретне”, “загальне — особливе — одиничне”;
- спрямована на переведення із належного (загальнообов'язкове правило поведінки) у дійсне (реалізація норми права);
- спрямована на з'ясування змістовної граничності, вичерпності норми права.

Таким чином, **правоконкретизація** — це юридично значуща діяльність компетентного суб'єкта, спрямована на відображення точності та повноти змісту норм права, досягнення їх максимальної правової визначеності для створення необхідних передумов їх реалізації.

Підсумовуючи, варто зазначити, що саме можливостями усунути неясність чи альтернативність норм права, попередити колізії, мінімізувати дискреційні повноваження їх адресатів, оптимізувати компетенцію державних органів та підвищити рівень самоорганізації права визначається роль конкретизації норм права в техніко-юридичному аспекті, в той час як у процедурному — її метою є досягнення такої детальності викладу норми права, що дасть можливість судити про її змістовно граничну або остаточну вичерпаність, точність викладу та максимальну логічність [19, с. 11, 17]. Однак “ідеал конкретизації”, під яким слід розуміти норму, що не потребує конкретизації, є в принципі недосяжним [25, с. 102], адже умови, за яких вона була прийнята чи конкретизована, з часом можуть не повністю відповідати тим обставинам, у яких їх належить

застосовувати, а значення категорій та понять, якими вона наповнена, постійно оновлюється й змінюється. Не виключено, що за певних обставин конкретизована норма потребуватиме повторної (додаткової) конкретизації або ж конкретизація норми приведе до виділення інших ознак, що матимуть значення у визначений час.

Проведений загальнотеоретичний аналіз дозволив з'ясувати юридичну природу правоконкретизації, виявити характерні ознаки цього явища у юридичній діяльності та на їх основі дати визначення досліджуваного поняття. Однак окремого вивчення потребують питання правоконкретизації у правозастосовчій, правотворчій та правотлумачній діяльності з метою забезпечення ефективного регулювання суспільних відносин.

Список використаних джерел

1. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 сл. і словосполучень [Текст] / Л. І. Шевченко [та ін.] ; за ред. Л. І. Шевченко. — К. : АРІЙ, 2008. — 672 с.
2. Тлумачний словник української мови: Понад 12 500 статей (близько 40 000 слів) [Текст] / за ред. В. С. Калашника. — Х. : Прапор, 2004. — 992 с.
3. Білуха, М. Т. Методологія наукових досліджень [Текст] : підруч. / М. Т. Білуха. — К. : АБУ, 2002. — 480 с.
4. Мигаль, В. Д. Організація, методи та викладення результатів наукових досліджень [Текст] : навч.-метод. посіб. / В. Д. Мигаль. — Х. : ХНАДУ, 2009. — 276 с.
5. Чернець, М. В. Організація наукових досліджень та їх статистичний аналіз [Текст] / М. В. Чернець, Д. Д. Цекот. — Дрогобич : ДДПУ, 2006. — 214 с.
6. Гетманцева, Н. Д. Методологія наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. [для магістерських програм “Менеджмент корпорацій (АТ)” та “Менеджмент малого бізнесу”] — К. : КНЕУ, 2009. — 516 с.
7. Конкретизация // Головин, С. Ю. Словарь практического психолога / С. Ю. Головин. — М. : АСТ, Харвест, 1998. [Электронный ресурс] Национальная психологическая энциклопедия. — URL : <http://vocabulary.ru/dictionary/25/word/konkretizacija>.
8. Конкретизация // Вишнякова, С. М. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. — М. : НМЦ СПО, 1999. — 538 с. [Электронный ресурс] Национальная психологическая энциклопедия. — URL : <http://didacts.ru/dictionary/1057/word/konkretizacija>.
9. Власенко, Н. А. Конкретизация в праве: природа и пути исследования [Текст] / Н. А. Власенко // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 57–68.
10. Гредескул, Н. А. К учению об осуществлении права. Интеллектуальный процесс, требующийся для осуществления права: социально-юридическое исследование [Текст] / Н. А. Гредескул. — Х. : [Б.и.], 1900. — 248 с.
11. Карташов, В. Н. Технология юридической конкретизации (методологический аспект проблемы) [Текст] / В. Н. Карташов // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 68–80.
12. Вопленко, Н. Н. Объем толкования и конкретизация правовых норм [Текст] / Н. Н. Вопленко, Ю. А. Гаврилова // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 145–162.
13. Ромашов, Р. А. Проблема соотношения понятий конкретизация и конкретность законодательства [Текст] / Р. А. Ромашов // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 126–133.

14. *Тимощук, А. С.* Этноконфессиональная конкретизация права — да или нет? [Текст] / А. С. Тимощук, Е. А. Тимощук // Вестник Владимирского юридического института. — Владимир : Изд-во ВЮИ ФСИН России. — 2007. — № 3 (4) — С. 273–277.
15. *Толстик, В. А.* К вопросу о зависимости между степенью конкретизации норм права и иерархией источников права [Текст] / В. А. Толстик // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 117–126.
16. *Поляков, А. В.* Конкретизация законодательства как средство правовой коммуникации [Текст] / А. В. Поляков // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 112–117.
17. *Венгеров, А. Б.* Применение конституционных норм судебными органами СССР [Текст] / А. Б. Венгеров // Советское государство и право. — 1969. — № 10. — С. 42–51.
18. *Придворова, М. Н.* Судебное правоприменение: проблемы толкования законодательства [Текст] / М. Н. Придворова // Вестник Тамбовского университета. Серия: гуманитарные науки. — 2006. — № 4. — С. 28–31.
19. *Гамидов, М. Ш.* Конкретизация норм права [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве” / М. Ш. Гамидов. — Нижний Новгород, 2010. — 33 с.
20. *Поленина, С. В.* Конкретизация как метод законотворчества в Российской Федерации [Текст] / С. В. Поленина // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 33–57.
21. *Сивицкий, В. А.* Теоретическая модель единого нормативного правового (многоступенчатого) акта как способа конкретизации норм силы закона коммуникации [Текст] / В. А. Сивицкий // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 172–188.
22. *Циппеліус, Р.* Філософія права [Текст] : підруч. / пер. з нім. : Є. М. Причепій [та ін.] ; Р. Циппеліус / під ред. Є. М. Причепія. — К. : Тандем, 2000. — 299 с.
23. *Рабинович, П. М.* Конкретизация правовых норм: Общетеоретические работы / П. М. Рабинович, Г. Г. Шмелева // Правоведение. — 1985. — № 6. — С. 31–39 [Электронный ресурс] Юридическая Россия — образовательный правовой портал. — URL : <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=185872>.
24. *Овчинников, А. И.* Современная теория толкования права: классический и неклассический подходы / А. И. Овчинников, С. П. Овчинникова // Юристы-Правоведы. — 2011, № 2. — С. 106–115 [Электронный ресурс] eLIBRARY.RU. — URL : <http://elibrary.ru/item.asp?id=16319424>.
25. *Овчинников, А. И.* Неявное правотворчество в процессах конкретизации юридических норм [Текст] / А. И. Овчинников // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 100–112.
26. *Недбайло, П. Е.* Применение советских правовых норм [Текст] / П. Е. Недбайло. — М. : Госюриздат, 1960. — 511 с.
27. *Ряшко, В. І.* Теоретичні питання логіки у професійній діяльності юриста [Текст] : навч. посіб. / В. І. Ряшко, О. В. Ряшко. — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. — 452 с.
28. *Сенякин, И. Н.* Конкретизация как форма проявления принципа федерализма российского законодательства [Текст] / И. Н. Сенякин // Конкретизация законодательства как технико-юридический прием нормотворческой, интерпретационной, правоприменительной практики : материалы Международного симпозиума (Геленджик, 27–28 сентября 2007 г.) / под ред. В. М. Баранова. — Нижний Новгород : [Б. и.], 2008. — С. 162–172.

29. Самигуллин, В. К. Конкретизация права и локальное нормативное регулирование [Текст] / В. К. Самигуллин // Применение советского права. — Свердловск, 1974. — Вып. 30. — С. 119–121.

*Рекомендовано до друку кафедрою теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 12 від 28 травня 2014 року)*

Надійшла до редакції 22.10.2014

Горбань М. Ю. Правоконкретизация: общетеоретические аспекты

Осуществляется общетеоретическая характеристика правоконкретизации как юридически значимой деятельности. Исследуется этимологическое происхождение термина “конкретизация” и выявляется содержание понятия “конкретизация”, акцентируется внимание на применении конкретизации в юридической деятельности и обосновывается необходимость исследования этого явления с позиции общей теории права. Выясняется юридическая природа правоконкретизации, в частности, определяется ее объект и предмет, пределы и критерии применения, а также анализируются основания и пути осуществления конкретизации, ее значение в юридической практике. Кроме этого, в процессе исследования устанавливаются характерные признаки данного явления в юридической деятельности. С учетом вышеприведенного формулируется определение понятия “правоконкретизация”. Делаются выводы о необходимости более основательного изучения вопросов конкретизации в правоприменительной, правотворческой и правоинтерпретационной деятельности для обеспечения эффективного регулирования общественных отношений.

Ключевые слова: конкретизация, правоконкретизация, юридическая деятельность.

Horban, M. The Concretization of Law: General Theoretical Aspects

In this article the general theoretical characterization of the concretization of law as legally significant activity is made. The etymological origin of the term “concretization” is researched and content of the concept “concretization” is revealed. Attention is focused on the use of concretization in legal activities and necessity of a detailed research of this phenomenon on the position of the general theory of law is substantiated. The legal nature of the concretization of law is explained, its object and subject, limits and criteria of application are turned out, the reasons and ways of concretization and its value in legal practice are analyzed. In addition, during the research the characteristic features of this phenomenon in legal activity are established. In consideration of the definition of the concept “concretization of law” is given. The conclusions about the need for more comprehensive study of the issues of concretization in law enforcement, legislative and interpretative activities to ensure effective regulation of social relations are drawn.

Keywords: concretization, concretization of law, legal activity.

